

SIVILOMBUDET

HARALDSPASS SERIO UNG AS
Ulriksdal 6
5009 BERGEN

Vår referanse
2022/6071

Deres referanse

Vår saksbehandler
Johannes Flisnes Nilsen

Dato
12.12.2023

Svar på ny oppfølging av besøksrapport fra Serio Haraldsplass Ung

Vi viser til epost 1. desember 2023 fra Haraldsplass Serio Ung (heretter Serio) med svar på vårt brev av 10. oktober der vi bad om ytterligere informasjon om oppfølgingen av utvalgte anbefalinger gitt i besøksrapport 30. mai d.å.

1. Vurdering av om det er til barnets beste å bo alene

I ombudets brev viste vi til rapportens funn om at institusjonens planer og evalueringer manglet dokumenterte vurderinger av om det var til barnets beste å bo alene, og at ungdommenes syn på det å bo alene ikke ble systematisk undersøkt. På den bakgrunnen ba vi om en klargjøring av hvilke endringer i skriftlige rutiner eller praksis anbefalingene har medført.

I tilsvaret har Serio oppgitt at det i perioden etter ombudets besøk er etablert avtale om rammeplass med Bufdir som gjelder fra oktober 2023 ved to av avdelingene, og at det arbeides med en tilsvarende avtale for den tredje avdelingen. Slik vi forstår tilbakemeldingen, vil rammeplasser redusere risikoen for at ungdommer ender opp med å bli boende alene uten jevnaldrende i et tiltak uten at dette er et resultat av en vurdering av barnets beste. I svaret blir det understreket at en vurdering av hva som er til det beste for barnet i forhold til plasseringen gjøres både i overlapper, personalmøter og ledermøter samt med både barnevernstjenesten og Bufetat i månedlige evalueringsmøter. Ombudet merker seg dette, og forutsetter at vurderinger i slike møter av om det er til barnets beste å bo alene heretter vil bli bedre dokumentert.

2. Forebygging av sosial isolasjon

I sitt tilsvar har Serio gitt ytterligere informasjon til klargjøring av hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp ombudets anbefaling om å forebygge sosial isolasjon når barn bor alene med voksne. Slik ombudet forstår tilbakemeldingen, handler tiltakene om å styrke personalgruppens bevissthet om at det er viktig at ungdommen kan ha sosial omgang med jevnaldrende, og hvordan det kan legges til rette for dette. Tilbakemeldingen tyder også på at det er gjort grep for å sikre en mer systematisk bruk av handlingsplaner for å oppnå slike målsetninger.

3. Beskyttelse mot overgrep

Ombudet har tidligere mottatt Serios nye prosedyrer for håndtering ved mistanke om grenseoverskridende atferd og fysiske og seksuelle overgrep.¹ Disse rutinene er viktige for å forebygge overgrep, men er etter vår vurdering ikke tilstrekkelige.

I vårt brev 10. oktober etterlyste vi derfor en beskrivelse av tiltak for å sikre at barn i institusjon selv trygt kan varsle om overgrep, og at de informeres om dette, som anbefalt i besøksrapporten.

I tilsvaret er det redegjort for ulike faser i standardisert forløp for barnevernsinstitusjoner hvor det skal gjennomføres samtaler og erfaringsinnhenting med ungdommene som bor i barnevernsinstitusjon. Ombudet er enig i at slike samtaler, med spørsmål som «føler du deg trygg», vil kunne bidra til å avdekke informasjon om eventuelle overgrep eller annen grenseoverskridende atferd mot barn.

Vi kan likevel ikke se at det som er beskrevet klargjør om barn som ledd i det standardiserte forløpet skal motta informasjon om hvordan de selv trygt kan varsle om overgrep. Noe slikt går heller ikke fram av de nevnte prosedyrene Serio nylig har utarbeidet.

Ombudet understreker at barn og unge bør få informasjon *om hvordan de selv trygt kan varsle en voksen dersom noen (ansatte, andre ungdommer eller andre personer) opptrer grenseoverskridende eller utfører fysiske eller seksuelle overgrep.*

En tydelig varslingsordning som er tilpasset sårbare barn og unge i institusjon, er et viktig forebyggende tiltak for å sørge for at vold eller overgrep fanges opp og håndteres så raskt som mulig.² At barn får tilstrekkelig og tilpasset informasjon om dette er også en forutsetning for at de skal kunne utøve sin rett til å medvirkning.³ Barna bør få informasjon om hvem de kan varsle trygt til både internt i organisasjonen og til eksterne instanser.

Tydelig informasjon om dette er spesielt viktig dersom varselet gjelder en som jobber i barnevernsinstitusjonen. Manglende informasjon til ungdommene om hvordan man går fram kan i verste fall føre til at overgrep fortsetter, fordi barnet er redd og usikker på hvem så alvorlig informasjon kan betros til.

Vår vurdering er at rutinene som allerede er utarbeidet bør suppleres slik at det tydelig og konkret fremgår hvordan barn og unge i barnevernsinstitusjon selv trygt kan varsle, og hvordan det skal sikres at de får tilpasset informasjon om dette.

¹ Vi viser til følgende tidligere fremlagte rutiner fra HMS-håndboken: «Håndtering av mistanke om at ansatte har opptrådt grenseoverskridende overfor barn/ungdommer i tiltaket», «Håndtering av mistanke om fysiske og seksuelle overgrep begått av ansatte mot barn/ungdom i tiltak», «Håndtering av mistanke om fysiske og seksuelle overgrep begått av barn/ungdommer mot andre barn/ungdommer i tiltak» samt «Håndtering av mistanke om fysiske og seksuelle overgrep begått av personer uten tilknytning til barnevernsinstitusjonen mot barn/ungdommer i tiltaket», alle datert 30. juni 2023.

² FNs barnekonvensjon artikkel 19.

³ Grunnloven § 104 første ledd, FNs barnekonvensjon artikkel 12 og Barnevernsloven § 10-2 første ledd.

Vi ber om å motta en ny orientering om hvordan barn og unge selv trygt kan varsle om overgrep og at de får informasjon om dette.

4. Bruk av fysisk tvang

Ombudet etterspurte en nærmere beskrivelse av hvilke metoder for fysisk nedlegging og fastholding de ansatte hos Serio får opplæring og trening i å benytte.

Det opplyses om at metodene institusjonen benytter seg av er utarbeidet av Løvstad-skolen, og kalles TMV – eller *terapeutisk mestring av vold*. Videre redegjør Serio for de ulike elementene i TMV- grunnopplæringen og til institusjonens tiltak for å sikre ensartet opplæring og regelmessig trening. Dette er forhold som allerede er kjent for ombudet, og som er omtalt i besøksrapporten. Det er positivt å merke seg at institusjonen har tilrettelagt for samarbeid mellom institusjonens ressurspersoner om trening i disse metodene på tvers av de ulike avdelingene, som vil kunne sikre ytterligere trygghet og konsistens i metodene.

Det er fortsatt uklart for Ombudet hvilke metoder for fysisk nedlegging og fastholding de ansatte hos Serio får opplæring og trening i å benytte, som etterspurt i brevet vårt. Vi viser til besøksrapporten kap. 5.3 om bruk av fysisk tvang, der blant annet risikofaktorer ved fysisk nedlegging ble problematisert. Vi påpekte også at vi fant sprikende oppfatninger blant ansatte om hvordan fysisk nedlegging skulle gjennomføres. Noen opplevde at det var best å legge ungdommen på ryggen i slike situasjoner, andre mente at sideleie eller mageleie var det tryggeste og mest skånsomme.

Vi ber vi om at det klargjøres hvilke konkrete metoder for fysisk nedlegging som læres bort av Løvstad-skolen (TMV), herunder hvordan disse metodene sikrer at barnets luftveier aldri blokkeres.

5. Bruk av «skjermingsrom»

Ombudet merker seg som positivt at «skjermingsrommet» ved den ene avdelingen avskaffes i sin nåværende form. Vi forstår dette slik at rommet ikke lenger skal ha en strippet utforming og ikke skal benyttes til isolasjon i akutte faresituasjoner.

Serio har opplyst at rommet skal gjøres om til en egen leilighet for ungdommer som trenger andre omsorgsrammer enn inne i hovedavdelingen, og at ungdom ved behov kan oppholde seg her sammen med personal i en tidsbegrenset periode. Ungdommen skal da bevege seg utenfor avdelingen fra denne leiligheten, sammen med personalet om det vurderes som hensiktsmessig.

Enkelte ungdommer kan ha behov for tilpassede omsorgsrammer. Samtidig understreker vi at det ikke er lov å etablere opplegg som innebærer at barn isoleres fra andre beboere mot sin vilje, med mindre dette er begrunnet i en akutt faresituasjon og det fattes vedtak om dette.⁴ Det finnes ingen lovhjemmel som åpner for bruk av skjerming i barnevernsinstitusjon, slik tilfellet er for pasienter som er tvangsinnlagt i det psykiske

⁴ Barne- og familiedepartementet, Henvendelse om bruk av «skjerming». Brev til Fylkesmannen i Oppland (2000). Se også Sivilombudets rapport etter besøk til Kvammen akuttinstitusjon, 16.-17. januar 2018, side 21.

helsevernet.⁵ Eventuelle vedtak om begrensninger i bevegelsesfriheten for barn som er plassert i barnevernsinstitusjon som følge av alvorlige atferdsvansker må praktiseres på en måte som ikke utgjør isolasjon. Ombudet viser til forarbeidene til barnevernsloven, hvor problemstillingen er omtalt slik:

«Departementet understreker at begrensninger eller inngrep som besluttet for å gi barnet forsvarlig omsorg eller behandling ikke kan praktiseres på en måte som utgjør isolasjon. At barnet i en periode oppholder seg i en egen godkjent enhet (for eksempel hus, leilighet eller lignende) innenfor institusjonens område, adskilt fra de andre barna på institusjonsavdelingen, er etter departementets syn ikke i seg selv forbudt isolasjon. Slike tiltak krever en grundig faglig begrunnelse og må være til barnets beste. Det må vurderes konkret om forholdene rundt barnet samlet sett anses som isolasjon, der det blant annet må ses hen til tiltakets varighet, hvilke bevegelsesbegrensninger og begrensninger i kontakt som gjelder for barnet, herunder om barnet kan benytte fellesarealer og omgå andre barn og ansatte på institusjonen som ikke er en del av oppfølgingen av barnet. Institusjonen skal så langt det er forsvarlig legge til rette for at barnet har kontakt med andre, gjennom for eksempel skole, fritidsaktiviteter og besøk. Etter departementet syn vil slike tiltak, under nevnte forutsetninger, ikke anses som ulovlig isolasjon. Departementet understreker i likhet med Sivilombudsmannen at institusjonen heller ikke kan ha inntaksrutiner som innebærer at barnet isoleres fra alle barn og ansatte.»⁶

Ombudet ber Serio om å merke seg disse begrensningene ved ombygging og endret bruk av rommet.

6. Avslutning

Vi ber om en ny skriftlig orientering om oppfølging av anbefalingene om beskyttelse mot overgrep og om fysisk tvang (punktene 3 og 4) innen 15. februar 2024.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Johannes Flisnes Nilsen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

⁵ Psykisk helsevernloven § 4-3.

⁶ Prop. 133 L (2020–2021), kap. 16.1.4.7.

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I AGDER
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET

BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET
BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEETATEN
REGIONKONTOR SØR

Postboks 504	4804	ARENDAL
Postboks 8036	0030	OSLO
DEP		
Postboks 2233	3103	TØNSBERG
Postboks 2233	3103	TØNSBERG